



DOI: 10.33188/vetheder.630969

Araştırma Makalesi / Research Article

## Türkiye’de Veteriner Fakülteleri’nde görev alan kadın akademisyenlerin hayvancılık sektörüne bakış açılarının değerlendirilmesi

**Pınar DEMİR AYVAZOĞLU<sup>1, a\*</sup>, Aysun KOÇ<sup>2, b</sup>**

<sup>1</sup> Kafkas Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Hayvancılık Ekonomisi ve İşletmeciliği Anabilim Dalı, Paşaçayırı, Kars, Türkiye 2

<sup>2</sup> Adnan Menderes Üniversitesi Veteriner Fakültesi Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı, Işıklı, Aydın

ORCID: 0000-0002-7010-0475<sup>a</sup>; 0000-0003-0856-9069<sup>b</sup>

### MAKALE BİLGİSİ:

ARTICLE  
INFORMATION:

Geliş / Received:

08 Ekim 2019

08 October 2019

Kabul / Accepted:

07 Ocak 2020

07 January 2020

Anahtar Sözcükler:

Akademisyen,

Görüşler

Hayvancılık

Kadın

Türkiye

Keywords:

Academicsians

Livestock

Viewpoints

Turkey

Women

### ÖZET:

Gıda güvenliği ve gıda güvencesi gibi nedenlerden dolayı gıda arzının yeterli düzeyde sağlanabilmesi açısından hayvancılık sektörü stratejik öneme sahiptir. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de Veteriner Fakültelerinde görev yapan kadın akademisyenlerin hayvancılık sektörünün sorunlarına ve bunlara yönelik çözüm önerilerine ilişkin görüşlerini sunmaktır. Ayrıca kadınların hayvancılığa katkıları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu nedenle veteriner fakültesinde görev alan ve almışmaya katılmayı kabul eden 220 kadın akademisyenle ile bu çalışma yapılmıştır. Kadın akademisyenlere göre Türkiye’deki hayvancılık sektörünün en önemli sorunları arasında girdi maliyetlerinin (yem, mazot, gübre vb) yüksek olması, üretim ve pazarlama aşamasında yaşanan sorunlar ve ithalatın artarak devam etmesi gelmektedir. Katılımcıların %44,5’i veteriner fakültelerinin Türkiye’de mevcut hayvancılık politikalarına ilişkin durum tespiti ve çözümü noktalarında yeterince etkin olmadığını ifade etmiştir. Yapılan çalışmada; ayrıca katılımcıların %36,4’ü hayvancılık politikalarını yeterli bulmaz iken, %30’u revize edilmesi gerektiğini bildirmişlerdir. Sonuç olarak, mevcut kaynakların en etkin hayvancılık politikaları ile rasyonel bir şekilde kullanılması önem arz etmektedir.

### *Evaluation of Female academics' viewpoints concerning livestock sector in veterinary faculties in Turkey*

### ABSTRACT:

The livestock sector is strategically important in terms of providing food supply adequately for reasons such as food safety and food security. The aim of this study is to offer contributions of female academics who carry out studies in Veterinary Faculties in Turkey on livestock sector the problems encountered and solutions for these problems. In addition, it has been tried to determine what contribution they have made to animal husbandry. Therefore, this study was conducted with 220 female academics in veterinary faculty who agreed to participate in the study. According to female academics are the most important problems in the livestock sector come high input costs (feed, fuel, fertilizer, etc.), challenges in the production and marketing stages and the continued importation. 44.5% of the participants of due diligence and solution point of the current livestock policies in Turkey stated that the ineffective of the veterinary faculty. In the study; furthermore, while 36.4% of the participants did not find livestock policies sufficient, 30% reported that they needed to be revised. As a result, the existing resources should be used in a rational manner with the most effective animal husbandry policies.

**How to cite this article:** Ayvazoğlu PD, Koç A: Türkiye’de Veteriner Fakülteleri’nde görev alan kadın akademisyenlerin hayvancılık sektörüne bakış açılarının değerlendirilmesi. *Veteriner Hekimler Dergisi*, 91(1): 61-69, 2020, DOI: 10.33188/vetheder.630969

\* Sorumlu yazar eposta adresi / Corresponding author e-mail address: pinardemir80@hotmail.com

## 1. Giriş

Tarihin her döneminde erkek işgücü kadar kadın işgücüne olan ihtiyaç duyulmakla birlikte, günümüzde kadının iş yaşamında önemi ve gerekliliği her geçen gün biraz daha artmaktadır. Özellikle tarım toplumundan bilgi toplumuna geçiş sürecinde, tarlalardan işyerlerine uzanan geniş yelpazede gereksinim duyulan kadın işgücü, ülkelerin gelişmişlik düzeylerine göre değişmektedir (13).

Türkiye, gerek coğrafi ve gerekse iklimsel koşullar bakımından önemli bir hayvancılık potansiyeline sahip olmasına rağmen sektördeki üretim artışı, yaşanan ekonomik darboğazlarla birlikte nüfus artış hızının gerisinde kaldığı için, hayvancılıkta ithalata bir yönelme söz konusudur (10). Bu bakımdan sektörün etkin bir şekilde analiz edilmesi, sektörün sorun ve çözüm önerilerinin ortaya konup irdelenmesi gerekmektedir. Nitekim yapılan projeksiyonlarda gelecekte yıllarda özellikle gelişmiş ülkelerde hayvansal ürünlere olan talepte önemli bir artış beklenmezken, Türkiye gibi gelişen ve büyüyen ülkelerde hayvansal ürünlere (et, süt) olan talebin iki kat artacağı bildirilmektedir (8).

Bu araştırma ile Türkiye'deki veteriner fakültelerinde çalışan kadın akademisyenlerinin; hayvancılık sektöründe mevcut olan sorun kümelerine bakışlarının, bunlara ilişkin çözüm önerilerinin belirlenmesi ve analitik olarak değerlendirme ölçütleri ile ortaya konulması amaçlanmaktadır.

## 2. Gereç ve Yöntem

Araştırmanın hedef kitlesini, Türkiye'deki Veteriner Fakültelerinde çalışan kadın akademisyenler oluşturmuştur. Çalışmada; 2017 yılında Türkiye'de eğitim öğretim faaliyetinde bulunan 24 Veteriner Fakültesinde 544 kadın akademisyenin görev yaptığı tespit edilmiştir. Çalışmada tam sayım yöntemine göre mevcut kadın akademisyenlerle anket çalışması yapılmak istenmiş ancak bazılarının çalışmaya katılmak istememesi ve/veya kendilerine ulaşamaması gibi çalışmayı kısıtlayıcı etkenler olmuştur. Örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında ana kitlenin belli olduğu durumdaki formül kullanılmıştır (9):  $n = Nt^2pq / d^2(N-1) + t^2pq$

Bu formülde ana kitle için örneklem hatası 0,05 ve %95 güven aralığında t değeri 1,96 olup, incelenen olayın gerçekleşme olasılığı ile gerçekleşmeme olasılığı olan p ve q değerleri sırasıyla 0,70-0,30 olarak alınmıştır. Çıkan sonuçta örneklem sayısı n=202,78 kişi olarak belirlendi. Ancak araştırmanın güvenilirliğini arttırmak ve geçersiz olan anketlerin olabileceği de göz önünde tutularak, Mart-Ekim 2017 tarihleri arasında 220 kişi ile doğrudan ve aracılara yardımıyla yüz yüze anket çalışması yapıldı.

Bu çalışmada, katılımcılara Türkiye'deki hayvancılık politikalarında veteriner fakültelerinin üstlendikleri rol ile ilgili sorular ile hayvancılık sektörünün sorunlarına ve alınması gereken tedbirlerine ilişkin sorular yönetilmiş olup verilen seçenekler arasında önem sırasına göre (1-10 arasında) sıralamaları istenmiştir. Her bir puana belli bir ağırlık verilerek (örn: 10 dan 1 kadar) her bir seçenek için toplam bir sıralama elde edilmiştir. Elde edilen veriler, tablolar halinde sunulmuş olup, kategorik verilerin değerlendirilmesinde Ki-kare analizi yapılmıştır (9).

## 3. Bulgular

Veteriner fakültelerinde görev alan kadın akademisyenlerle yapılan görüşmelerde, katılımcıların ortalama  $37,80 \pm 7,99$  (Min: 25, Max: 57) yaşında oldukları ve  $12,57 \pm 7,89$  (Min: 2, Max: 32) yıldır akademik faaliyetin içinde oldukları belirlenmiştir. Kadın akademisyenlerin hayvancılık politikalarının belirlenmesinde ve uygulanma alanı içerisinde veteriner hekimlerin rolüne ilişkin görüşlerine Tablo 1'de yer verilmiştir.

**Tablo 1:** Akademisyenlerin hayvancılık politikalarının belirlenmesine ilişkin görüşleri**Table 1:** Opinions of academicians about the determination of animal husbandry policies

Hayvancılık politikalarının belirlenmesinde veteriner hekimler etkin mi?*				
Ünvan	Etkin	Etkin değil	Kısmen	Toplam
Prof. Dr.	6 (%14,0)	19 (%44,2)	18 (%41,8)	43
Doç. Dr.	9 (%20,9)	21 (%48,8)	13 (%30,3)	43
Dr. Öğretim Üyesi	10 (%19,6)	19 (%37,3)	22 (%43,1)	51
Dr. Araş. Gör.	7 (%17,1)	18 (%43,9)	16 (%39,0)	41
Araş. Gör.	14 (%33,3)	1 (%2,4)	27 (%64,3)	42
Toplam	46 (%20,9)	78 (%35,5)	96 (%43,6)	220

  

Veteriner Fakülteleri hayvancılık politikalarına ilişkin durum tespit ve çözümünde etkin mi?***				
Ünvan	Etkin	Etkin değil	Kısmen	Toplam
Prof. Dr.	5 (%11,6)	23 (%53,5)	15 (%34,9)	43
Doç. Dr.	5 (%11,6)	21 (%48,8)	17 (%39,5)	43
Dr. Öğretim Üyesi	6 (%11,7)	19 (%37,3)	26 (%51,0)	51
Dr. Arş. Gör.	6 (%14,6)	20 (%48,8)	15 (%36,6)	41
Arş. Gör.	12 (%28,6)	15 (%35,7)	15 (%35,7)	42
Toplam	34 (%15,5)	98 (%44,5)	88 (%40,0)	220

\* $\chi^2 = 27,461$   $p < 0,01$   $p = 0,001$     \*\*  $\chi^2 = 10,550$   $p > 0,05$   $p = 0,229$

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların %35,5'inin veteriner hekimlerin hayvancılık politikalarının belirlenmesinde etkili olmadıklarını düşündükleri görülmektedir. Buna karşın araştırma görevlileri diğer katılımcılara göre daha yüksek oranda kısmen cevabını vermiş olup, yapılan ki-kare analizinde de aradaki fark istatistiki açıdan önemli bulunmuştur ( $p < 0,01$ ). Tablo 1'de ayrıca kadın akademisyenlerin ülkenin hayvancılık politikaları ve geleceğine ilişkin durum tespiti ve çözümünde veteriner fakültelerinin rolüne ilişkin görüşleri incelendiğinde ise istatistiki açıdan önemli bir fark olmamakla birlikte, katılımcıların %44,5'inin etkin olmadıklarını düşündükleri görülmektedir.

Yapılan görüşmelerde, hayvancılık politikalarının belirlenmesinde; veteriner hekimlerin ve veteriner fakültelerinin çözüm paydaşlarının arasında yer verilmemesi, veteriner fakülteleri ile Tarım ve Orman Bakanlığı arasında koordineli çalışmaların yürütülmemesi ile Türk Veteriner Hekimleri Birliği ve diğer mesleki sivil toplum örgütlerinin bu çözüm yolunda etkin olmamasının bu sonuçların nedenleri arasında olduğu katılımcıları tarafından ifade edilmiştir. Veteriner fakültelerinde yapılan çalışma/projelerin amacı ve sektöre katkısına ilişkin kadın akademisyenlerin görüşleri Tablo 2'de verilmiştir.

**Tablo 2:** Kadın akademisyenlerin fakültelerde yapılan çalışma/projelere ilişkin görüşleri**Table 2:** *Opinions of female academics about studies / projects in faculties*

Soru		Frekans	Yüzde
Genel olarak veteriner fakültelerinde yapılan çalışma/projelerin hayvancılık sektörüne katkısı olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	61	27,7
	Hayır	48	21,8
	Kısmen	111	50,5
Veteriner fakültelerinde yapılan proje/çalışmalarda asıl amaç nedir?	Sektörün ihtiyaçları	7	3,2
	Kariyer endişesi	135	61,4
	Bilimsel	47	21,4
Hayvancılık sektörünün gelişmesine katkıda bulunduğunu düşündüğünüz projeleriniz var mı?	Hepsi	31	14,1
	Evet	85	38,6
	Hayır	135	61,4
Projeleriniz genelde sahaya mı yönelik?	Evet	59	26,8
	Hayır	72	32,7
	Kısmen	89	40,5
	Total	220	100

Katılımcılarla yapılan görüşmelerde; veteriner fakültelerinde yapılan çalışma/projelerin hayvancılık sektörüne katkısı olduğunu düşünenlerin oranı %27,7 olarak belirlenmiştir (Tablo 3). Yapılan anket çalışmada hayır ve kısmen cevabını veren katılımcıların bu durumun nedenlerini belirtmeleri istendiğinde verilen cevaplar sırasıyla; yapılan çalışma ve projelerin niteliği ve içeriğinin saha yönelik olmaması ve sektörün ihtiyacına göre çalışmalar yapılmaması genelde akademik yükselme kriteri olarak görülmesi, çalışmaların çoğunun yurtdışında ispatlanmış tekrar niteliğinde olması, fakülteler ile sektör paydaşları arasında koordinasyonun ve multidisipliner çalışmaların yetersiz olmasıydı. Kadın akademisyenlerin %61,4'üne göre yapılan proje ve çalışmalar kariyer endişesi ile yapılırken, sadece %3,2'si sektörün ihtiyaçları doğrultusunda yapıldığını ifade etmiştir.

Yapılan çalışmada kadın akademisyenlerin unvanlarına göre hayvancılık politikalarına ilişkin görüşleri Tablo 3'te verilmiştir. Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların %36,4'ünün hayvancılık politikalarını yeterli bulmazken, %33,6'sı kısmen yeterli olduğunu ve %30'nun ise revize edilmesi gerektiğini bildirmiştir.

**Tablo 3:** Akademisyenlerin unvanlarına göre hayvancılık politikalarına ilişkin görüşleri**Table 3:** Opinions on livestock politics according to academicians' titles

Unvan	Hayvancılık	Hayvancılık	Hayvancılık politikaları revize edilmeli	Toplam
	politikaları yeterli değil	politikaları kısmen yeterli		
Prof. Dr.	20 (%46,5)	8 (%18,6)	15 (%34,9)	43
Doç. Dr.	14 (%32,6)	14 (%32,6)	15 (%34,8)	43
Dr. Öğretim Üyesi	12 (%23,5)	22 (%43,2)	17 (%33,3)	51
Dr. Araş. Gör.	21 (%51,2)	13 (%31,7)	7 (%17,1)	41
Araş. Gör.	13 (%31,1)	17 (%40,5)	12 (%28,6)	42
Toplam	80 (%36,4)	74 (%33,6)	66 (%30,0)	220

$\chi^2 = 14,612$   $p > 0,05$   $p = 0,06$

Çalışmada katılımcıların Türkiye'deki hayvancılık sektörünü gelecek 10 yılda nerede gördüklerine ilişkin görüşleri Tablo 4'te verilmiştir. Tablo 4 incelendiğinde; gelecek 10 yıl içinde hayvancılık sektörü katılımcıların %40'ına göre ithalata daha da bağımlı olacağı, %25'üne göre bugünkü mevcut durumun değişmeyeceği, %22'sine göre ise üretim ve verim artışı sağlanmış, AB'ye uyumlu, alt yapı sorunlarını çözmüş bir yapıda olacağı düşünülmektedir.

**Tablo 4.** Hayvancılık sektörünün gelecek 10 yılına ilişkin akademisyenlerin görüşleri**Table 4.** Opinions of academicians regarding the next 10 years of the livestock industry

Görüşler	Frekans	Yüzde
İthalata daha bağımlı	88	40,0
Değişmez	54	24,6
Üretim ve verim artışı	31	14,1
AB uyumlu ve alt yapı sorunlarını çözmüş	17	7,7
Fikrim yok	30	13,6
Toplam	220	100,0

Kadın akademisyenlere göre hayvancılık sektörünün en önemli sorun ve/veya sorunlarının önem sıralaması Tablo 5'te verilmiştir. Tablo 5 incelendiğinde; kadın akademisyenlere göre Türkiye'deki hayvancılık sektörünün en önemli sorunları arasında girdi maliyetlerinin (yem, mazot, gübre vb) yüksek olması, üretim ve pazarlama aşamasında yaşanan sorunlar ve ithalatın artarak devan etmesi gelmektedir. Katılımcılara göre sektörün diğer sorunları arasında; verilen desteklemelerin yetersiz olması, işletme ölçeklerinin küçük olması, üretici bilgi düzeyinin düşük olması ve hayvan hastalıkları yer almaktadır.

**Tablo 5:** Akademisyenlere göre hayvancılık sektörünün sorunları**Table 5:** According to academicians the problems of the livestock sector

Sektörün sorunları	Puan	Önem Sıralaması
Girdi maliyetlerinin yüksek olması	1770	1
Üretim ve pazarlamaya ilişkin alt yapı sorunları	1494	2
İthalat varlığı	1024	3
Fiyat istikrarsızlığı ve kalite fiyat ilişkisinin olmaması	978	4
Hayvancılığın geleneksel yöntemlerle yapılması	875	5
Aracı sayısının fazla olması ve kar marjlarının yüksekliği	785	6
Yem bitkileri üretiminin yetersiz olması	552	7
Damızlık hayvan materyalinin yeterli olmaması	309	8
Üretici örgütlenmesinin yetersiz olması	298	9
Diğer nedenler	130	10

Yapılan anket çalışmasında kadın akademisyenlerin %71,4'ü hayvancılık sektörüne yönelik verilen teşvik ve desteklemelere rağmen istenen üretim ve verim artışının sağlanamadığını bildirmiştir. Bunun nedenlerine ilişkin katılımcıların görüşleri Tablo 6'da verilmiştir. Tablo 6 incelendiğinde, sektörün gelişimindeki en önemli engeller arasında; girdi maliyetlerinin yüksek olmasına karşın girdi maliyetlerini azaltıcı önlem ve desteklemelerin yetersiz olması, üreticinin eline geçen para ile tüketicinin satın aldığı fiyat arasındaki farklılığın araçların eline geçmesi gelmektedir.

**Tablo 6:** Hayvancılık sektöründe üretim ve verim artışının önündeki engeller**Table 6:** Barriers to increase production and productivity in the livestock sector

Nedenler	Puan	Önem Sıralaması
Girdi maliyetlerini azaltmaya yönelik desteklemelerin az/yetersiz olması	1570	1
Üretici fiyatı ile piyasa fiyatı arasındaki farkı azaltıcı tedbirlerin alınmaması	1224	2
Kalite fiyat ilişkisinin istenen düzeyde olmaması	768	3
Üreticinin önünü görememesi- ithalat tehditi	539	4
Birçok üreticinin verilen destekler konusunda bilgisiz olması	450	5
Yanlış kişilere destek verilmesi	228	6

Veteriner fakültelerinde görev alana kadın akademisyenlerin hayvancılık sektörünün yaşadığı sorunlara ilişkin çözüm önerilerinin önem sıralaması Tablo 7'de verilmiştir. Yapılan görüşmelerde hayvancılık sektörünün yaşadığı sorunlara ilişkin çözüm önerilerinin başında; ithalattan vazgeçilerek girdi maliyetlerinin azaltılması, Avrupa Birliği'ndeki gibi pazar ve fiyat mekanizmasının etkin hale getirilmesi ve üretici örgütlenmesi gelmektedir. Katılımcılara göre üretimi artırmak için çiğ süt, besicilik ve küçükbaş hayvancılıkta kaliteyi ve üretimi artıracak desteklemeler önem arz etmektedir.

**Tablo 7:** Akademisyenlerin hayvancılık sektörünün yaşadığı sorunlara ilişkin çözüm önerileri**Table 7:** Recommendations of academicians for solutions of livestock sector problems

Çözüm önerileri	Puan	Önem sıralaması
İthalattan vazgeçilerek, girdi maliyetlerini azaltıcı desteklemelerin artırılması (yem, mazot, gübre vb)	1450	1
Avrupa Birliğine benzer pazar ve fiyat mekanizmasının oluşturulması	1431	2
Etkin bir örgütlenmenin teşvik edilmesi	1295	3
Üretim ve kaliteyi artırıcı desteklemeler		
-Çiğ süt desteklerinin artırılması	1288	4
-Besiciliğe verilen desteklerin artırılması	1020	5
-Küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin özendirilmesi	875	6

#### 4. Tartışma ve Sonuç

Yapılan görüşmelerde, Türkiye'nin mevcut hayvancılık politikaları ile bu politikaların yarınlarına ilişkin durum tespiti ve çözümü noktalarında veteriner hekimlerin yeterince etkin olmadığını düşünen kadın akademisyenlerin oranı %35,5 iken, bu oran veteriner fakülteleri için %44,5'e çıktığı belirlenmiştir (Tablo 1). Yapılan görüşmelerde özellikle hayvancılık politikalarının belirlenmesinde; veteriner hekimlerin ve veteriner fakültelerin görüşlerinin alınmaması, veteriner fakülteleri ile Bakanlık arasında koordineli çalışmaların yürütülmemesi ve mesleki sivil toplum örgütlerinin bu çözüm yolunda etkin olmadıkları ifade edilmiştir. Özellikle sivil toplum kuruluşlarının politika belirlemede rolleri oldukça önemli boyutlarda olup, hayvancılık sektörüne yönelik uygulanan politikaların yönlendirilmesi konusunda baskı grubu oluşturmaları, sorunların çözümü noktasında görüş öneri ve/veya proje geliştirme yoluyla politika belirleme sürecine daha etkin olarak katılmaları önem arz etmektedir.

Yapılan çalışmada, özellikle araştırma görevlilerinin görüşleri öğretim üyelerine kıyasla; veteriner hekimlik mesleğinin geleceğine ve hayvancılık politikalarının belirlenmesinde daha iyimser oldukları belirlenmiştir. Bu durum, akademik kariyer basamaklarının başlangıcında yer alan araştırma görevlilerinin daha idealist ve neden-sonuç ilişkisinde mesleki deneyimlemelerinin mevcut tabloyu okuma ve değerlendirme tecrübelerinin meslekte yıllarını geçirmiş olan öğretim üyelerine göre daha yetersiz olmaları ile açıklanabilir.

Katılımcılarla yapılan görüşmelerde; veteriner fakültelerinde gerçekleştirilen çalışma/projelerin hayvancılık sektörüne katkısının olduğu düşüncesinin %27,7 olarak belirlenmiştir (Tablo 2). Yapılan çalışmada çalışma/projelerin sektöre katkısı olmadığını düşünenlere göre bu durumun başlıca nedenleri arasında, çalışma ve projelerin genelde sahaya ve sektörün sorunlarının çözümüne yönelik olmayıp daha çok akademik kariyer sağlamayı amaçlayan ve birbirini tekrarlayan çalışmalar olması, çalışmaların pratikte uygulanabilir olmaması ve üniversite-sektör paydaşları arasındaki bilgi paylaşımının yetersizliği gelmektedir. Nitekim yapılan çalışmada da bu durum bir özeleştirici niteliği taşımakla birlikte katılımcılardan sadece %26,8'inin sahaya yönelik çalışmaları gerçekleştirdikleri (Tablo 2) ve bu bilim alanlarının da genelde hayvan besleme ve zootekni ile klinik bilimleri bölümlerinde görev alan akademisyenler olduğu tespit edilmiştir.

Ülkelerin gelişmişlik düzeylerine göre değişkenlik göstermekle birlikte, tarım ve hayvancılık politikalarının genel amacı; üreticilere belli bir yaşam standardı sağlama ile tüketicilere de uygun fiyatla yeterli miktarda ürün arzını garanti etme şeklinde özetlenebilir (6). Demirkol (4) çalışmasında, dünden bugüne Türkiye'de uygulanan hayvancılık politikalarında üretimi ve üretici gelirini yeterince artıracak destek ve teşviklerin olmamasının uygulamaların etkinliğini düşürdüğünü bildirmiş iken, Doğan ve Altuntaş (5) çalışmalarında, son yıllarda dönemsel olarak kriz

şeklinde boy gösteren kırmızı et fiyatlarındaki artışı doğrudan hayvancılık politikalarına bağlanabileceğini ifade etmiştir. TOBB (12) raporuna göre sektör paydaşları arasındaki dengenin kurulamaması ve koordinasyon eksikliği, kuruluşların yapısal sorunları ile uygulamalarda yaşanan aksaklıklar, personel sayısının yetersizliği politikaların etkili olarak yerine getirilmesini engellemektedir. Bu çalışma sonuçlarına paralel olarak yapılan görüşmelerde de katılımcıların çoğunluğunun hayvancılık politikalarını yeterli bulmadığı ve revize edilmesi gerektiği tespit edilmiştir (Tablo 3). Nitekim ülkemizde girdi maliyetlerinin her geçen yıl artmasına karşın üreticilerin kar oranlarının azalması hatta zarar etmesi, süt/yem paritesinin istenen düzeyin çok altında olması ve her yıl artan kırmızı et ihtiyacının ithalat yoluyla karşılanması, uygulanan yanlış üretim politikalarının bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Ocaklı ve ark.(8) çalışmalarında, gerekli hayvancılık politikaları ile hayvansal ürün ve girdi fiyatlarında piyasada istikrar sağlanmaz ve et ithalatına devam edilirse, hayvancılıkta yaratacağı olumsuzluklardan dolayı birçok üreticinin hayvancılıktan çekilmesine yol açarak, hayvansal ürünlerde tamamen ithalatçı bir ülke konumuna düşüleceğini ifade etmiştir. Bu çalışma sonucuna benzer olarak, akademisyenlerle yapılan görüşmelerde, uygulanan hayvancılık politikalarını yetersiz bulanların önemli bir kısmı gelecek on yıl içinde, hayvancılık sektörü ithalata daha da bağımlı olacağını bildirmiştir (Tablo 4). Bununla birlikte geri kalan katılımcılar, hayvancılık politikalarının revize edilmesi halinde sektörde üretim ve verim artışı sağlanacağını düşündüklerini ifade etmişlerdir. Bu açıdan Türkiye’de hayvancılık sektörünün Avrupa Birliği’ne uyumlu hale getirilerek, alt yapı sorunlarını çözme yönünde adımların en kısa zamanda atılmasının sektörü önemli ölçüde rahatlatacağı düşünülmektedir.

Ülke ekonomisi ve kırsal kalkınma açısından önemli olan hayvancılık sektörünün sorunlarının tespit edilip uluslararası gelişmeler doğrultusunda uygulanan politikaların yeniden düzenlenmesi gerekmektedir (3). Bu bağlamda veteriner fakültesinde çalışan kadın akademisyenlere göre de Türkiye’deki hayvancılık sektörünün en önemli sorunları arasında girdi maliyetlerinin (yem, mazot, gübre vb) yüksek olması, üretim ve pazarlama aşamasında yaşanan sorunlar ve ithalatın artarak devam etmesi gelmektedir (Tablo 5). Fiyat istikrarsızlığı ve kalite fiyat ilişkisinin olmaması, hayvancılığın hala geleneksel yöntemlerle yapılması, aracı sayısının fazla olması ve kar marjlarının yüksekliği ise diğer önemli sorunlar arasında yer almaktadır.

Hayvancılık sektörünün gelişmesinde en önemli etken devlet destekleridir. Yapılan çalışmada kadın akademisyenlerin %71,4’üne göre hayvancılık sektörüne yönelik verilen teşvik ve desteklemelere rağmen istenen başarı sağlanamamıştır. Bu sonuca neden olarak da; yeterli ve tutarlı bir üretim politikasının izlenememesi, girdi maliyetlerinin yüksek olmasına karşın, girdi maliyetlerini azaltıcı önlem ve desteklemelerin yetersiz kalması, üreticinin eline geçen para ile tüketicinin satın aldığı fiyat arasındaki dengesizliğin aracılardan lehine dönmesi ile bunlara ek olarak devam eden ithalat varlığı ile üreticinin çıkmazları gelmektedir. Elde edilen bu veriler Tan ve Karaönder’in (11), Halis ve Bilgin (7) çalışma bulguları ile benzerlik göstermektedir. Nitekim son dönemlerde verilen hayvancılık destekleri, yatırım teşvikleri önemli ölçüde artırılmış olmasına rağmen istenen ölçüde üretim ve verim artışı sağlanamadığı gibi sektörün ithalata bağımlı bir hale geldiği söylenebilir.

Yapılan görüşmelerde hayvancılık sektörünün yaşadığı sorunlara ilişkin çözüm önerilerinin başında; ithalattan vazgeçilerek girdi maliyetlerinin azaltılması, Avrupa Birliği’ndeki gibi pazar ve fiyat mekanizmasının etkin hale getirilerek temel fiyat üzerinden müdahale alımlarının yapılması ve üretici örgütlenmesi gelmektedir (Tablo 7). Katılımcılara göre üretimi artırmak için çiğ süt, besicilik ve küçükbaş hayvancılıkta kaliteyi ve üretimi artıracak desteklemeler önem arz etmektedir. Aydın ve ark. (1) çalışmalarında, Türkiye’de sığır ve koyun besisini teşvik etmek amacıyla gerekli altyapı ve denetleme mekanizması oluşturularak et teşvik primi uygulamasında devamlılığın sağlanmasının faydalı olacağını bildirmişlerdir. Bu bağlamda Türkiye’deki hayvansal ürünlerde Avrupa Birliği’ndeki yapıya benzer olarak piyasa düzenlerinin oluşturularak fiyat istikrarının sağlanması, planlı ve etkin bir destekleme modelinin oluşturulmasının önem arz etmektedir. Hayvancılık sektöründe hayvansal ürünleri yüksek verimli ve kaliteli bir yapıya kavuşturulmasında sözleşmeli yetiştiricilik özendirilmelidir. Ancak bu yapıda üretici kooperatiflerinin üretimden pazarlama sürecine kadarki aşamalarında etkinliğinin artırılması önem kazanmaktadır. Nitekim kırsal kalkınma ve buna bağlı ekonomik kalkınmada en önemli araçlardan biri de üretici örgütleridir (11). Bu da ancak üreticilerin tabela kooperatifler yerine üretimden pazarlamaya kadar etkin ve yetkin olacak şekilde örgütlenmeleri ile mümkün olabilecektir.



Bu çalışma ile veteriner fakültelerinde görev alan kadın akademisyenlerin hayvancılık sektörüne ilişkin katkıları ve sektöre bakış açıları kapsamlı bir şekilde incelenmiş olup, önemli buldukları sektörel problemler ve çözüm önerileri ortaya konmuştur. Sonuç olarak, veteriner hekimliği eğitimine olan katkıları kadar yaptıkları birçok bilimsel çalışma ile gerek hayvancılık sektörüne gerekse ülkenin kalkınmasına katkı sağlayan kadın akademisyenlere göre, Türkiye genelinde kırmızı et ve süt üretiminde, üretim maliyetini azaltıcı, verim ve kaliteyi teşvik edici hayvancılık politikalarının süratle hayata geçirilerek, hayvanların ve üretimin kayıt altına alınması, hayvansal ürünlerde kalite ve hijyen konularında iyileşme ve pazar fiyatı istikrarının sağlanması gerekmektedir. Bunun yanında koyun ve keçi yetiştiriciliğine gereken destek ve teşvikini artırılarak devam ettirilmesi önem kazanmaktadır. Bu değerlendirmeler ışığında; Türkiye'nin doğru hayvancılık politikalarının karar aşamasında sektörün tüm bileşenleri gibi hayvancılık temelinde kurulum gösteren mesleki sivil örgütleri ve akademisyenlerin de bu paydaşlar arasında yer alarak, bilimsel ve ekonomik temellerin biran önce atılması gerektiği söylenebilir.

## Kaynaklar

1. Aydın E, Can MF, Aral Y, Cevger Y, Sakarya E (2010): *Türkiye'de canlı hayvan ve kırmızı et ithalatı kararlarının sığır besicileri üzerine etkileri*. Türk Vet Hekim Der Derg, **81(2)**, 51-57.
2. Demir P, Uğurlu KA, Arslan ES (2016): *Kafkas ve Adnan Menderes Üniversitesi Veteriner Fakültesi öğrencilerinin veteriner hekimlik mesleğine ve istihdam alanlarına yönelik görüşleri*. İstanbul Üniv Vet Fak Derg,; **42 (1)**, 11-19.
3. Demirci D (2008): *Türkiye'de et ve süt ürünlerinde tüketici algısı ve izlenen politikaların değerlendirilmesi Balıkesir ili örneği*. Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ.
4. Demirkol C (2007): *Türkiye'de kırmızı et sektörünün sanayici ve tüketici düzeyinde analizi*. Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Tekirdağ.
5. Doğan HG, Altuntaş B (2017): *Kırşehir koşullarında besi sığırcılığı yapan tarım işletmelerinin sorunları ve çözüm önerilerine yönelik tarımsal politika arayışları (Körpınar ve Taşlıtepe köyleri örneği)*. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, **19 (32)**, 55-64.
6. Erkan O (2018): *Türk tarımında uygulanan politikalar*. Erişim: <https://www.tarim.gen.tr/yayin/zmokingre2000-1/2.htm>, Erişim tarihi: 12.08.2018.
7. Halis M, Bilgin N (2014): *Endüstriyel rekabet gücü ve kümelenme potansiyeli ilişkisi: Bişkek kırmızı et sektöründe bir araştırma*. Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, **5(3)**, 66-84.
8. Ocaklı B, Ertosun Z, Demiröz M, Horasan B, Peker Ş (2018): *Türkiye'de hayvancılığın durumu ve et ithalat*. Erişim: [http://www.zmo.org.tr/resimler/ekler/cb16f6f3938e162\\_ek.pdf](http://www.zmo.org.tr/resimler/ekler/cb16f6f3938e162_ek.pdf), Erişim Tarihi: 12.08.2018.
9. Özdamar K (2003): *Modern Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Kaan Kitabevi, Eskişehir.
10. Seki İ, Biler T (2016): *Büyükbaş hayvan işletmelerine yönelik SWOT analizi: Biga örneği*. ÇOMÜ Ziraat Fakültesi Dergisi, **(4)**, 51-59.
11. Tan S, Karaönder İ (2013): *Türkiye'de tarımsal örgütlenme politikalarının ve mevzuatının irdelenmesi: tarımsal amaçlı kooperatifler örneği*. ÇOMÜ Ziraat Fakültesi Dergisi, **1 (1)**, 87-94.
12. TOBB. (2013): *Türkiye Tarım Meclisi Sektör Raporu*. Erişim: [https://www.tobb.org.tr/Documents/yayinlar/2014/turkiye\\_tarim\\_meclisi\\_sektor\\_raporu\\_2013\\_int.pdf](https://www.tobb.org.tr/Documents/yayinlar/2014/turkiye_tarim_meclisi_sektor_raporu_2013_int.pdf). Erişim tarihi: 12.08.2018.
13. Yılmaz E, Özdemir G (2012): *Türkiye'de kadın akademisyen ve araştırmacıların karşılaştıkları sorunlar ve tarıma bakış açıları*. Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, **9(2)**, 50-56.